

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI-ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 80 kr. bérletdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „Nyiltér”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, nov. 6. 1862.

(D) Az erdélyi ügyekről már egy pár értesítést látunk a lapokban, melyekből úgy látszik, hogy az összehívandó erdélyi országgyűlésre nézve az 1791-i törvénytől nem fognak eltávolozni a gyűlés összerakásában. Erre nézve azonban legelső kérdés volna a megyebizottmányok régi alapra fektetése. Mondják, hogy a kancellária e részben is kibékítő nyilatkozatot akarja tenni.

Most legutóbb a lapokban a census kérdése fölmerült. Tudjuk, hogy a törvényhozás, midőn a népet bevitte az alkotmány sánczaiba, 8 ft. direct adót állított meg a választói képességre nézve. A Királybágon tuli censust kivéve, egész Európában ez a legdemokratikusabb census, s a conservatív nézet éppen az, hogy azt magasbra kell emelni; sőt a Királybágon tuli censusra nézve az udvar körében forgott diplomaták ő Felségének is azon nyilatkozatát beszélték, mikép azon kicsiny censusban Magyarországnak nagy veszedelmét látja.

A fehérvári értekezlet szintén a 8 forint egyenes adót ajánlotta, s báró Kemény Ferencz ő nmlga, az uralkodó főleghez a fehérvári értekezletről tett jelentésében, a törvényekre támaszkodva, a mostani és 1848-i pénzértéki állást összehasonlítva 8 ft. 40 kr. ajánlott megállítani, az, és pedig az 1848-i cikkek revisiojáig csak is az 1848-i törvények által Erdély fenhagyott autonómia jogai körébe eső ügyek ellátása végett összehívandó külön országgyűlésre.

Ő Felsége kegyelmesen fogadta az őz kancellár felterjesztését mely az 1791-ki szerkezet mellett szólott az 1848 ki censussal, csupán annyit monda patriarchalis nyájassággal érdemes őz diplomatáknak: „Kedves báró! Engedje le azt a negyven krt.” És így ő Felsége egyenes kívánatára a 8 forint osztrák értékben állított meg.

Ezen census tökéletesen elég volt, hogy általa a választásnál mindenik nemzetiség magának érvényt szerezzen.

Később sokkal demokratikusabb eszmékre mentek át, a midőn a censusba a főadót is be kívánták számítani, a mi által a Királybágon inneni alig két millió mindkét nemű lakóból 88 ezernyi választó állana elő. Ez aránytalan nagy szám megdöbbentette a gondolkozókat, a mint a lapok véleményeiből látjuk; és valóban meg is döbbentette, mert ily censussal vagy teljes census nélkül — szinte mindegy! És nem lehet elfeledni, hogy a hová most az uralkodó nevében a census leszállítatik, azon a nemzet törvényhozása az uralkodói akarat hozzájárulásával sem segíthet, mert a nemzet képviselö aligha lehet kevésbé democraticus, mint maga a kormány.

Igy tehát ezen kérdés jövője attól függ, mit teend a kancellária most: octroyálja-e a censust vagy megmarad az 1848-i census mellett, melyet ő Felsége báró Kemény korlátnokságban a 40 kr. levonásával 8 osztrák forintban állítva meg, jóváhagyott és megerősített vala.

E kérdés eldöntésétől függ kérdésen kívül a közép és nagyobb birtokosság jövő magatartása is.

Kolozsvár, november 7. 1862.

Az irodalmi illemszabályok körül.

(D) Az irodalom s legkivált a napi sajtó köz- és magánéletünk egyik tényezőjévé vált. Igazságtalan kezek közt veszélyes lehet az az egyesre, mint a közre nézve szintén annyira, mint üdvére válik mindkettőnek tiszta kezek közt. Egy szóval a sajtó egyik nagyhatalma az emberiségnek, mely jól kezelve üdvöt áraszt, rossz indulattal vezetve botrányt szülhet, kárt okozhat, s köznek és egyesnek életét megkeseríti; mert ő irányadója a közvéleménynek, és a közvélemény az, melyen felül egy halandó sem emelkedhetik, ha a becsületérzet szikrája ki nem halt szívéből.

A sajtótörvények garantirozzák a közhatalmat, a vallást és az álladalmak alaptörvényeit a sajtó veszélyesb támadásai ellen; azonban az élet ezer alaku viszonyaira alkalmazható törvények nem hozhatók, s az egyesek és családok irányában az irodalmi ildomosságot csak az írók egyénisége tartja fen.

A közvélemény rendszeren kap a leleplezéseken; a társadalom természetében van, hogy nem türi magában a roszt, s az irodalmi nyilvánosság egyik leghatalyosb eszközévé vált a társadalmi gyomok tisztításának.

Lovagias és becsületbeli feladata azonban mindenkinek meggondolni, hogy a toll fegyvere a legnemesb fegyver egy nemzet kezében, s így a nemzet méltóságát sértik, kik e fegyvert nemtelen célokra használják fel. — Az irodalom a nemzet legdiszesebb salona, hová sáros eszmával, sáros kezekkel belépni nem lehet, hol a lovagias nyíltságnak kell uralkodni, s a kávénéikei rágalmaknak, a szapulószerki gyanúsításoknak helye nem lehet.

Az időszaki lapok azok korunkban, melyek a kunyhóktól a miniszterek, kormányzók bureaujaig elhatnak, s így valamely eszmét, mint valamely tényt, mi a társadalomnak árt, egyrésztől a közvélemény, másrésztől a kormányhatalom befolyása által meghiusítani képesek; de éppen ezért lovagias tapintat kell a napi irodalom kezelőinek, megmérni a provokációk horderejét, s elégtételt szolgáltatni a talán méltatlanul sértettre nézve, nehogy a közvélemény előtt ártatlanul gyanúsítottak valaki.

Egyes író, ki minden állítást saját meggyőződéséből s tudomásából merit, felelős lehet az ildom és lovagiasági törvényszéke előtt is minden szavára nézve, ő szeresheti magának azon öntudatot, hogy ama fontos és nagyhatalommal, melyet neki tanulmányai és geniusa kölcsönzött, a köznek vagy az egyesnek háborítására vissza nem élt; a hírlapok állása már kényesebb. Ezer oldalról jönnek össze hozzájuk az értesítések, tudósítások, vádak, támadások, s bármennyire számba vette a lap vezére a nála közremunkáló szellemi erőket, de arról nem kezeskedhetik, hogy mindeniket a közremunkálók közül hasonló műveltség, lovagiasági felfogás vezérel, nem kezeskedhetik, ha valjon egyik vagy másik nem teszi előbb az irodalom becsületénél saját szenvedélyeit, ellenszenvét s gyűlöletét, és így valjon nem követ-e el valakin igaztalanságot.

Az irodalom a közérköleség egyik tribunálja levén, helyet kell ott engedni az egyesek kicsapongásai ellen emelt vádnak; támadni kell ott azt, ki nem tiszta kezekkel jár el saját közkötelességeiben, vagy ki oly egyéni vétkeket követ el, melyek a közre károsan hatnak; küzdeni kell azok ellen, kik a nép közt nemtelen eszmék magvait hintik el stb. És így oly tére van a nyilvánosság előtti affrontationnak, hová a fontolatlan értesítők igen könnyen hurezolhatnak ártatlant is.

De az irodalom által ejtett sebet egyedül az irodalom maga képes gyógyítani, és így oly kérdésnek, hol hozott törvények nincsenek, szokásos lovagiasági és illedéki szabályok szükségesek, melyek mindenki által tiszteletben tartandók, mint a párba szokásos szabályai. Az irodalmi harc szintén párba, mely a szabályokat nem nélkülözheti.

Minket azon nézet vezetett, hogy ha valamely közügyi, közérkölesi stb. kérdésben valaki ellen vád emeltetett, lapunk főrovataiban mindig helyet adtunk a megtámadott önvédelmének, ha az ellene emelt vád ellen okokkal és nem pusztá gorombasággal felelt.

Az ily önvédelemre illető értesítőink még egyszer okokkal s nem pusztá személyeskedéssel visszafellegelhettek, és ezzel a vita lapunk főrovatában bezárattott, a felelősségünk alá nem eső „Nyiltér” állván nyitva az illető fél további vitáinak, ha e vita nem valamely tudományos, vagy politikai eszme felvilágosítására szolgált; mely utóbbi esetben természetesen a lap szellemi érdekét emeli az ildomos tovább vitatkozás. De az egyes tényekre vonatkozó s személyes természetű kérdéseknél egy felhívást, egy feleletet, és egy visszafellegelést elégnek tartunk az irodalmi elégtétel teréül, míg a politikai s általában elvi kérdéseknél a vita el- vagy el nem fogadása feletti elhatározást csupán magunknak tartjuk fen.

Másrésztől a convenientia szabályai szerint méltán várjuk meg, hogy a ki egy téren egy kérdésben magának elégtételt vett, azt több téren ne keresse. És ezen elvre nézve a sajtótörvénynek is segélyül kellene jönnie, mert a törvény is csak a társadalmi illemen alapul.

Mi a jelen évben ezen illemi felfogást többeknél nem találtuk fel. Történt, hogy levelezőink apró

kihágásokról értesítettek: a magát sértettnek érző fél meglehetősen nyersen visszafellegelt lapunkban, s így magának teljes elégtételt vett, s dacára ennek, a leglovagiatlanabb s megvetendőbb eljárással, ugyanazon tényért értesítőnk becsületsértési pörbe fogta, más pedig hasonló helyzetben levelezőnket előjárónak egyszersmind följelentette. Az ily ember a lovagiaságnak legkisebb szikráját sem bírja.

Ha valaki támad, s az ellene beküldött feleletet mi nem látjuk annyira indokolta, vagy bizonyítva, hogy annak helyet adjunk főrovatainkban, hanem azt vagy félrevetjük, vagy a nyilttérbe utasítjuk, a nélkül, hogy ellenállításait legalább kivonatilag ismertetnők, ekkor joga van illető értesítőnk nevét kívánni, s vele törvényesen végezni; de hogyha okadatolt czáfolását elfogadtuk s közreadtuk, akkor ő elvesztette azon jogát, hogy bármennyi más elégtételt vehessen ezen kérdésért.

És itt megjegyezzük, hogy bármely szerkesztőség is csak indokolt visszafellegelésre tartozik főhasábjait megnyitni, s csak akkor, hol a támadás egyszerű állításon alapszik. És így, ha valamely tényt az értesítő egyszersmind alaposan bizonyít, a pusztá tagadás szószaporításával a lapok főrovatai nem terhelhetők. Okra csak ellenokkal felelhetni, a többi magánvitává válik, melynek csak a nyilttérben lehet helye.

És itt meg kell jegyeznünk, hogy habár a „Nyilttér” mint fizetett rovat, minden egyéni jelentésre s vitára, valamint a lap politikai elveivel itt-ott ellenkező nézetek közlésére is nyitva áll, de itt sincs helye a durva és társas köreink műveltségével ellenkező hangnak, sem pedig az indokolatlan gyanúsításnak és becsületsértésnek, valamint azt is tudni kell, hogy a sajtótörvények ellen általában éppen úgy nem véthetni a Nyilttérben, mint egyebet. Ugy szintén azt is, hogy ha valaki ellen a Nyilttérben kezdenek személyes vitát, ez ellenében a szerkesztőség maga semmi elégtétellel nem tartozván, a visszafellegeléseknek szintén csak a Nyilttérben engedhet helyet a megszabott díj mellett; mert a nyilttér csak annyi, mint a hirdetés, a mi ott foly a főrovatokba át nem vehető.

Ezeket vett kérdésekre, s némi irányadásul felhozni időszerünk láttuk, midőn egyszersmind ismételtük, hogy a ki tollat vesz kezébe, hogy nyilvános lapokban írjon vagy feleljen, legyen azon lapok olvasó közönsége iránt azon tartozó tisztelettel, mikép gondolja meg, hogy egy művelt körbe lépik. Hazánk a Királybágon innen 6—700,000 magyar lelket számít, s ennek szinte csak egy ezred része áll előfizetőink sorában. Látni való ebből, hogy egy lap olvasó közönsége a nemzet legválogatottabb része, a ki előtt csak ildomos hangon illik beszélni, s a ki az ildomtalan hangot bárkinél is elkárhoztatja. Ennek Erdély már egy párszor adta kitünő példáját. Pár évtized alatt két lap tüntette ki magát goromba és darócós polemikával, s egyik sem vert gyökeret a közvéleményben, és így igen gyöngén is pártoltatván, csak is titkos subventiokon tengett, míg végre kihalt.

Tartsuk meg tehát kiválólag az irodalom terén a műveltebb s nemesebb hangot, s ne feledjük soha, hogy ez nemzetünk iránti kötelességünk is; mert a nemzet műveltségét rendszeren irodalmi hangja után szokták megbírálai.

A tordai terménytárlat,

oct. 26 és 27-ik napján.

Az országos gazdasági egyesület ama határozatát, hogy az Tordamegye és Aranyosszékel egyesülten terménytárlatot rendezzen, bizonyára senki sem üdvözlés ösztönéből örömmel, mint városunk s környéke értelmes gazdaközönsége, ismervé annak sokoldalú fontosságát mind az egyes termelők, mind pedig általános nemzetgazdasági szempontból.

A ki csak ismeri a Maros és Aranyos téreit, áldott jó földét, az minden kétségen kívül jöreménnyel nézhetett rendezendő tárlatunk kétsébe; az eredmény azonban a közös várakozást is felülmutta.

Összesen 600 kiállított termény volt, mely szám ha nem éppen soknak mondható, kezdeményezésnek azonban talán elég mégis.

E szám egyszersmind bizonyítéka lehet annak is, hogy termelőink érdekeltséggel fogták fel gazdasági egyetlenség tervét.

A kiállított termények közt képviselve voltak őszi és tavaszi kalászosaink, melyek fölül minden tulzással nélkül el lehet mondani, hogy kiállítják a versenyt a két haza minden e nemül természetével. Volt őszebuzza 90 és 90 $\frac{1}{2}$ font súly, tavaszbuzza szintén 89, 90, sőt 91 $\frac{1}{2}$ fontos is, mely azt hiszem, nem minden bokrban terem. Képviselve voltak továbbá gyümölcs, szőlő, bor, haszonkertészeti növényeink, és végre aszalványok, melyeknek szintén mindenike hangosan dicsőítést kiérdemelt.

A látlat ünnepélyes megnyitása october 26-án délután 3 órakor történt meg. A gazdasági egyesület küldöttéit mlts Tisza László és tanár Nagy Ferencz urakat, mlts b. Kemény István elnök megnyitó beszéddel fogadta, anagyszámúval összegyűlt közönség előtt, melyre Tisza László ur szokat kedves modorával éppen oly röviden, mint szépen és velősen felelt. Részemről felette sajnálom, hogy meg kell az olvasott fosztanom azon élvezettől, hogy e szép beszédet bár kivonathatn közölhessem.

A mint említém, a nagyszámúval összegyűlt közönség, mely városunk összes értelmiségét magában foglalja, elégtlen s érdekeltséggel nézte meg tárlatunk nevezetességeit, melyek közt a gabona és pomológiai osztály mutathatótt fel a legszebb példányokat.

A kiállítási terem, a körülmények s a rendelkezés alatt álló disztiményekhez képest, csinosan nézett ki; a tekintetben nem hagyhatom említetlenül, hogy a legtöbb érdem tek. Welics Samu, Érsek Elek, Szentpáli Ignác és Csiki urakat illeti, mint a kik a terem elrendezésében éppen annyi szorgalmat, mint izést tanúsítottak.

October 27-én összejött a bíráló választmány, s minden osztályt külön-külön véve fel, működését jegyzőkönyvre vette fel, egyuttal kijellette azokat, melyeket jutalom- és dícséretre méltóknak talált.

A tisztelt szerkesztő ur engedelmével a jegyzőkönyveket legközelebbi alkalommal fogom megismertetni becses lapja olvasó közönségével.

Kolozsvár, oct. 4. 1862.

A „Kolozsvári Közlöny“ 146-ik számában Szárhegy és Ditró falusbírói által fel vagyok híva, hogy említett lap 132-ik számában közölték ezikkem két állítását vagy vádját, a mint ott nevezve van, „magyarázzam meg világosan s mutassam ki tiszta adatokkal.“ Bár mind rám, mind felszólítóimra unalmasá válhatik e kívánság teljesítése, mindazáltal fiat voluntas!...

A mi első állításomat illeti, mely így hangzik: „Mellőve annak hosszas előadását, hogy Szárhegy és Ditró, mint két tulajdonos helységelöljáróinak megnyerése által minő uton-módon jutott a haszonbéri kivételhez“ t. i. a haszonbérlet stb.; ez olyan állítás, melynek tiszta adatokkal való bebizonyítását hiában kísértém meg, mert 1. az árverezésen nem voltam jelen, s 2. ha szinte jelen lettem volna, akkor is, tudom nem bocsátottak volna be a négy vagy hat szem közti titkos tanácsba. Meg aztán az ilyszerű becsléltbeli titkokat nem szokják világszámjára adni az illetők, s így mi kénytelenek vagyunk csak az azok szerint tapogatódóva kutagatni a dolog mivoltát, a melyeket a tyuk időnként kikapargat. Ha tehát szinte nem is mondanám, bizonyosan sejteti fogják felszólítóim, hogy ezen fenebbi állításomat ilyen tyukkaparás, azaz hallomásból vettem és vehettem. Azonban azt bátor vagyok megjegyezni, hogy azon szájak, melyek nekem ezen titkot tradáltak, tekintélyesek és szava bevehetők, s ha mindemellett a traditio hamis lenne; a felelősség terhe nem rám nehezu, hanem a traditorokra, kiknek nevüket sem most sem ezután nem fogom nyilvánítani.

Magam pedig maradok a közmondás mellett: „szél fuvatlan nem indul“...

A mi pedig második állításomat illeti: „Még azzal is tetézi a haszonbéri kivételnek követett, elég kérdés alá hozható eljárását“ stb. erre már más a felvilágosítás, illetőleg a felelet. Hogy a haszonbérlet a Hanczker nevű patak bal partján levő fattyuforrásból méreté a vizet, ezt saját szememmel láttam. A mit pedig ép és egészséges látérzéssel szemlél az ember többedmagával, az csak nem visio talán, hanem száraz valóság. Ennyit felvilágosításul és magyarázatul illető felszólítóimnak! Dixi et salvavi... a ki piszkosnak érzi magát, az mosdjk!

Soos Antal.

Csik-Szereda, nov. 1. 1862.

A „Kolozsvári Közlöny“ 148 dik számában a „Különfélék“ czim alatt az erdélyi dolgokra nézt a bécsi lapok nézetét a bizottmányok kérdésében közölve, a többi közt azt is kiadni tetszett, miszerint a bécsi lapok örvendek: „hogy Csikszék többsége az engedélyezett bizottmányban maradt stb.“, mely nézetekre mint szemtanu felvilágosításul annyit kérek a „Közlöny“ legelsőbbben megjelenő számával fölvenni: hogy sept. 23-án, mint a csikszéki bizottmány összejutése első napján a megjelölt s teljesnek nyilvánított gyűlés 35 tagja közül 16 tag mindjárt a gyűlés kezdetén kilépett, egy tag pedig egy indítványt tett, melynek elfogadásától tételezte föl a bizottmányban meg, vagy nemmaradását, mely indítvány septemb. 27-én — harmadnap — a megmaradt tagok előtt tárgyalás alá bocsátatván, mivel az már első pontjában is (Erdélynek Magyarhonali egyesülésétől felirni ő Felségéhez) el nem fogadtatott, azon indítványozó tag is még egy második taggal kilépett, mi által a bizottmány kisebbségbe jöven, a gyűlés tovább folytatását föl kellett függeszteni, illetőleg elnapolni az állítólagosan feltalált kulcs szerinti kiegészítésig.

Ez a dolog valódi állása, s csak e lehet a bécsi lapok örömeinek oka. Mit közölni tenni az igazság érdekében jónak s hazafi-kötelességnek vélek.

Illyés Ignác,
kórház-igazgató.

KÜLÖNFÉLÉK.

A kolozsvári ev. ref. néptanítók első nagy értekezletéről. Az ez évben tanítói értekezletet alapított kolozsvári ev. ref. néptanítók, mint a vidéki tanítókhoz intézett s egy e lapok basájában, mint a „Protest. egyházi és iskolai lap“ s a „Korunk“ utján közöltett felszólításukban pályatársaikát jó-előre értesítették volt, mult szombaton nov. 1-én csakugyan megtartották ez évi s illetőleg első nagy gyűléstök a ref. főtanoda gyűléstermében, fötiszt. püspök Bodola Sámuel ur ő mlga elnöklete alatt. Jelen voltak az értekezlet rendez tagjai s az elnököl fötiszt. püspök ur ő mlgan, mint a tanítói értekezlet föelnökén kívül, nyugalmazott iskolai tanácsos Salamon József ő mlga, helybeli lelkészeink közül esperes nt. Vadas József, t. Nagy Péter és Szász Domokos; továbbá Máday Ágostai hitv. más-od lelkész; tanáraink közül Takács János, Sám László s Indali Péter, mint a tanítói értekezlet egyik alelnöke; a vidékről a körünkben mulató Székely Iván kézdí-vásárhelyi lelkész, Czelder Márton oláhországi protest. hittérítő (missionarius) és Nyilas Miksa gyerő monostori tanító. A fötiszt. elnök ur a gyűlést megnyitó beszédében egyfelől örömet s szives köszönetet fejez ki azon, hogy az ünképzés dícséretes czélját magok elé tűzték néptanítóink ez értekezleten lelkészeink s tanáraink ily szép száma kivánt résztvenni; másfelől sajnálatát jelenté ki, hogy a kikért van-

*) Főzikkünkben említettük, hogy örömiük tévedésen alapszik. Szerk.

nak leginkább szerezve az értekezlet nagy gyűlései, a vidéki tanítók közül többen nem siettek e kínálkozó alkalmat felhasználni ismereteik bővítésére s tanítói buzgalmaik s ügyességük öregbítésére, mely sajnos tapasztalatra nézve egyebiránt némely mentségül szolgálható okot sorolván elő, végül reménységét nyilvánítja lelkes főpásztorunk, hogy több batalmában álló utak s módok igénybevétele után alkalmassint nem fog ez többször előfordulni. Jegyzőkönyv-olvasás, az értekezlet keletkezése s alakulása főbb mozzanatainak s e nagy gyűlés teendőinek körvonalozása után az értekezlet jegyzője s jelen volt egyik alelnök által, Révay Lajos helybeli ref. főtanodánkban 3-dik elemi osztálybeli tanító olvasott fel egy értekezést az elemi számvetési tanításról, s mutatóványul néhány szakaszt kéziratban levő számtani kézikönyvből. E valóban figyelmet érdemlő értekezés és könyv igen érdekes vitatkozásokra s javaslatokra szolgáltatott alkalmat, ugy az elemi számtanítás helyes és nem helyes, értekezletesen vagy is nézelésen, vagy csak pusztá képezen alapuló módszerre s különböző fogásaira vonatkozólag, mint általában népiskoláink állapotját s a felügyeletet, az iskolai látogatásokat (visitatio) illetőleg. Javaslatba hozott: odamunkálni az illető helyeken, hogy országsszerre minden egyházmegyében tanítói értekezletek alakulnának s ezek nagyobb gyűléseiket jobbra a tavaszi részletes zsinatok helyén s idején tartatnák s mindenütt gyakorlati példánytanításokkal (gyermekek tanításával) lennének egybekapcsolva; ugy szintén egyes jelesebb praktikus tanítók ide-oda utaztatása a végett, hogy conferentiák alakítása tárgyában utasításokkal szolgáljanak, s a tanítás különböző ágaiól értekezéseket vagy éppen példánytanításokat tartsanak a tanítók előtt; továbbá megújítandók véleményeztetett az a többször használatba vett üdvös intézkedés, hogy a néptanítókat tömegesen beparancsolják nevezetesen iskoláink helyeire, hol rendezettebbek lévén elemi osztályaink, rendezebben folyván a tanítás, az illető tanítóktól s tanároktól kétségen kívül sokat okulának hivatalaik czélszerűbb, könnyebb s épületesebb folytatására nézve; végre visszatérve a tanácskozás tulajdokaéppen tárgyára, az említett számtani értekezésre és kézikönyv-féle dolgozatra, miután az utóbbira vonatkozólag véleménykülönbség nélkül az a óhaját nyilvánult, hogy kár volna e helyes elvből kiindult s gondnal szerkesztett munkálatnak nyomtalanul maradnia; azonban éppen ugy a mint irva van, nem felel meg eléggé a czének: batározattá lön, hogy szerző e munkáját a legközelebbi nagy gyűlésig ugyanazon elvek nyomán, melyeket kézikönyvszerkesztésében követett s értekezésében fejtegetett kézi-könyv helyett vezérfonallá alakítsa át a tanítók számára, s a számításokat mindenütt többféle tárggyal adja elő (variálja). Bírálóknak pedig, kik az ekként átdolgozott munkáról tüzetes tájékozást adjanak a gyűlésnek, kinevezettek: tanácsos Salamon József és tanár Indali Péter. Ha a munka, mint remélni lehet, a kívánatoknak megfelelően: ajánlatni fog az egyházi főtanácsnak kiadás végett (az újvi garasos vagy más alaphól). A közelebbi nagy gyűlést illetőleg abban lön a megállapodás, hogy husvét táján legyen, napja az értekezleti elnökség által hírlapok utján ki fog hirdettetni. Ambár a fenebb irt tanácskozások közben az idő messze haladt, mégis egy második tárgy is vetetett elő: helybeli néptanító s értekezleti jegyző Tóth Tamás fejtegeté szükségességét az irva-olvasás-tanítás mellett, a „fali írtáblák“-nak, s tervezett táblából kettőt a gyűlésnek be is mutatott; ez is kiadatott bírálat s egyszersmind az e szerinti tanítási kísérlet végett Szász Lajos és Mátyás György helybeli néptanítóknak. Ez utóbbi enunciatio és áldáskivánatok után a gyűlés eloszlott. Vajha ez üdvös vállalat, helybeli néptanítóink e kezdeményezésén valóban Isten áldása volna! Vajha az illetők, lelkes tanáraink, lelkészeink, anyaszentegyházunk oszlopfeiriai, kik e nagy gyűlésen is oly szép számmal jelenének meg, a fötiszt. püspök ur vezetése alatt továbbra is pártfogói, gyámolítói lennének néptanítóink igyekezeleinek, törekvéseiknek és önkint választott jó uton. S hogy magokat

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Hol van most Izidora? —
— A kertben, Zováthy környezetében.
— Mily esztelen Rinald. Magokra bagyni őket Rossi Cordulával, ki egy szót sem ért magyarul. Így szólva Hallayné felkelt a karszékből s az üveg falán át vizsgálódott a kert felé.
— Nézze ön Spott ur — szolt végre felülő nyugtalansággal — ott vannak ők az ősi sárnál. Izidora szaladni akar, s azon „táriszná“ még merészkedik őt karjain visztartoztatni! Az a semmire kellő Cordula még hátat fordít, s a rácsokra könyököl. Im visszafordultak. A virágokról beszélnek. Izidora lehajol, virágokat nyújt a „táriszná“-nak, rettentés... Izidora kezét megeskölta! képzelje ön Spott ur. És Izidora nem karmolta ki a vakmerő széptevőnek szeméit! Mennem kell, azon ember mindjárt térdre hull Izidora előtt.
Gróf Hallayné kirohant a szobából.
Gábor ez alatt Izidorát karjain vezetve visszatért az ősi sírtól.
— Sofie néni jön! szolt Izidora, s némi remegéssel szorítá magához Gábor karját.
— Az amott gróf Hallayné, mily tisztas nő, nem volt szerencsém látni soha! szolt Gábor.

— Édes Gábor, ha tán ő hideg lesz ön iránt, kérem tölje el érettem, szolt esdőleg Izidora.

— Legyen nyugodott kedves Izidora. Mit nem tünnek ily anyálgér? Különb is tudom, hogy nem lehetek kedves a grófné előtt, kinek férje élet-halálra perel családom ellen.

— Ah Sofie néni — szolt Izidora nagy-nénje elébe szaladva — mily jó, hogy megérkezett s mily jól néz ki, éppen most dicsért meg Zováthy Gábor rokonunk, kit van szerencsém bemutatni, éppen most mondá mily jól néz ki Sofie néni.

— Gábor meghajtá magát a grófné előtt, ki azonban őt figyelmére nem méltatva karon ragadta Izidorát s vonva őt maga után, sugdosni kezdett össze-vissza mindent fülebe.

Gábor hamar tájékozta magát e sértő elfogadás ellenében s madame Rossi Cordulával társalgó kisérte az előhaladó nőket, bizonyos távolban.

Izidora igen kedvetlen érzelmek közt volt s nagy-nénje előtt feljött, hogy egy párszor észrevehető nyugtalansággal tekinté vissza Gábor felé. De Gábor is észrevette e nyugtalanságot s egy kifejezésteljes vidám tekintettel nyugtatá meg a hölgyet.

Hisz e kis keserű iz, csak inkább kiemelte a korábbi szempillantások emlékeztének édjét.

Zováthy Gáborra nézve az oszonnaig hátralevő egy pár óra igen kellemetlen volt, mert Hallay grófné minden alkalommal igyekezett fiatalunkat észre nem venni, s mintegy éreztetni azt, hogy ő e körbe nem tar-

tozik, s itt csak mint vidéki látogató tekintethető, ki bizonyos peres levelek átvétele végett jött a házhoz s nagyuri kegyből vacsorán itt maraszták, hogy megemlegesse azon esodás nemű étketeket, a minőket nem látott többé soha s nem is fog látni.

Szerencséjére Rinald hamar észrevette nővérené a fiatal irányában igen sértő magatartását, s igyekezett őt egészen elfoglalni társalgásával; mi közben ígéretet is tett, hogy néhány nap múlva Zováthfályn leányával együtt látogatást teend.

Oszonna után Gábor magához vevén a kívánt irományokat, szívélyes bucsu után eltávozott.

Szép holdvilágos est vala. A mint Halomvölgyről kihaladt, utja őt a Zováthberez tövét mosó Küküllő partján vezette, midőn egyszerre a berez szeléről élénk zaj és lármavonta magára figyelmét.

Egy egészen idegen kinézésű s a magyar alföldi népviselethe öltözött izmos férfi vonszolt s goromba üttegekkel illetett egy fiatal, kinek védelmére keltek fenyegető kiáltásaikkal a Küküllőn innen, kapamunkával elfoglalt halomvölgyi lakosok közül egy néhányan.

— Bocsássatok tolvaj zsiványok, protestálok az erőszak ellen — hallszék a fiatal larmája, ki az említett idegen alakokkal keményen viaskodott.

— Ne bántások ösémét, mert ha átmegek e kapával, bizony kikapálom fejetekből az agyvelőt! kiáltá egy kapájával fenyegetőző halomvölgyi lakos, a nélkül azonban, hogy fenyegetése valami sikert aratott volna.

Csak hamar néhány férfi rohant át a Küküllőn, az elfogott ifju megszabadítására.

— Senki ide ne közelítsen, tudják kendtek, hogy erdőőrök vagyunk s a ki erőszakot akar tenni, golyóft repített fejébe — kiáltának az érkezőkhez az erdőőrök.

Csak hamar azonban heves verekedés tört ki. Egy pár puska eldördült a nélkül, hogy sérelmet okozott volna. Az erdőőrök nagyobb erő által levén megtámadva, csak hamar megfutamodtak s az általuk letartoztatott fiatal megszabadítván, a halomvölgyiek diadallal hozták át a Küküllőn.

A fiatal ember nagyon meg volt hurcolva. Areza vére vala kőpilve, s egész öltözeke szétszaggatva. Ugy látszék, az erdőőrök nagyon gorombán bántak vele.

A diadalát öröz néptömeg Gábor szekere mellett haladott el.

— Miféle emberek azok? kérdé ifjunk egy egy földészről, kik e fiatal ugy össze-marczongoltak.

— Pénzen fogadott haramiak? kiálta indulatosan a földész. Eddig elfért tölünk az az erdő, nem jártak fegyveres csapatok benne, kik megtámadják az embert, ha csak közeledik is Zováthberezhez. Nagy gazda lett Zováthy ur, mióta az a kanocsal tisztje tette kezét bírtokára. Azóta mint a vérszopók ölik, gyötrik, üldözik a népet. Pedig ott a fekete fene meg eheti fájakat, elég erdeje van Halomvölgynek, nincs miért ugy őriztesse Zováthy ur a magáét, mint a szűz leányt.

(Folytatjuk.)

közöm, hogy Görögország sorsát mindenkor kegyelmesen intézze. A salamis kikötőben (12) 24. oct. 1862. Otto.

Az ideiglenes kormány kiáltványa így hangzik: „Polgártársak! Azon kormányrendszer, mely a nemzeti méltóságot sérti, és az erkölcsöket megvesztegeti, mely az ország törvényeit és a polgárok lelkiismeretét elnyomta, a görög nemzetet szükségképp a forradalomra vezette. E miatt kezdtek meg rövid idővel ezelőtt a tartományok e munkát, s e pillanatban csaknem minden Eparchia fölkelt, s a nemes vitéz hadsereg által támogatva, új hatóságokat léptetett életbe. — Ugyan-e körülmények kényszerítik a főváros lakosságát is lázadásra, s a lakosság hazafiaságban a tartományokkal versenyezven, a dolgok létező rendjét felforgatva, s a hadsereg nevéhez méltóan pártolta a nép vállalatát, s a trón jelenlegi tulajdonosa, trónvesztettnek nyilvánítván, egyszersmind nevének a regensségekhez való jogai is megsemmisítettek. E helyett ideiglenes kormány nevezett ki, mely Bulgariis, Kanaris és Rufos urakból áll. Az ideiglenes kormány elnöke új ministeriumot alakított össze, követezőleg: Teszi Mangina pénz-, Zaimis T. bel-, Komonduros S. igazság-, Mauroichalis D. had-, Deligeorgis G. oktatás-, Kalliphronas tengerész- és Nikolopoulos külügyministerek. Az ideiglenes kormány feladata az alkotmányos monarchia fentartásában a három védhatalom iránti örökös hűbére; az államnak más országokhoz barátságos viszonyainak fentartásában: a nemzeti gyűlés rögzített összehívásában, s a rend és nyugalom biztosításában áll. A kötelességet mi hiven fogjuk teljesíteni, s minden pillanatban készen állunk, hatalmunkat az alkotmányos kormány kezébe letenni. E nagyszerű tett eszközéséhez azonban mindenki hazafiaságára számítnunk. Hivatkozunk tehát e hazafiaságra, nemcsak a rend fentartása, hanem azon önmegtartózkodásért is, mely a görög nemzetet válságos időszakokban rendesen úgy kiűztette, s így reméljük, hogy a Mindenható, ki soha sem vonta el kegyelmét hazánkról, győztesen döntse el ügyünket a megadtnál fogja, s áldását adja e műre, mely Görögországban a rendet és nyugalmat fogja helyreállítani. Athen, october 11. (23). Az ideiglenes kormány elnöke Bulgariis. A ministerek.

Ujabbak. A „P. Lloyd“ bécsi levelezője is fon-

tos időjelenségeket lát. Azt mondja, oly forma sürget van a központon a minő volt a provisorium behozatalakor, csak hogy egészen más, és öröndetesebb irányban. Az államminiszter is közeledik a magyar cancellárhoz, és közelebből a sajtó ügyre nézve egy küldöttje egy cancelláriai hivatalnokkal értekezett. A sajtó hatóság élén személyi változások történnek, elteszik onnan b. Friedenfelset ki osztályfőnök volt, születésére nézve erdélyi szász, és ide teszik át valami hivatalba. Nem lehet kétkedni, írja a „Lloyd“, hogy ezen személyiségek befolyása a sajtóra egyoldalú, s névszerint az erdélyi s magyarországi ügyekre nézve az alanyias nézetek uralma alatt álló vala. A „L.“ azt hiszi, hogy az új változással, a magyar sajtó helyzete is megváltozik, s a magyar ügy kiegyenlítésének céljából a nézeteknek biztosabb tere lesz a sajtóban.

— **Velence,** nov. 3. E hó 1-jén Crovil, Tosini és Gouroga mellett, a piemontiak részéről határsértés történt. Piemonti carabinieri egy szökevényt üldöztek s e közben a határon állván, az osztrák pénzügyőrökkel összecsaptak s néhány sebesülés történt. A vizsgálatok folymatban vannak. A csend tökéletesen helyreállott.

— **Turin,** oct. 31. Drouin de Luisnak a Durandoféle körjegyzékre adott válasza megérkezett, s abból kitűnik, hogy a császár politikája nem változott ugyan, de a római kormánnyal alkudozások vannak folymatban. A „Monarchia“, az olasz clerusnak a pápához intézett feliratát közli, melyben a pápát ismételve kéri, hogy mondjon le a világi hatalomról. E felirat 8943 aláírással van ellátva.

— **Kassel,** nov. 4. A tegnapi bizalmas esti ülésben az állandó rendi bizottmány utasításai felett folyt tanácskozás; az alkotmánybizottság megválasztott s

elője egy új választási törvényjavaslat utasított. A mai rendi ülésben az illető bizottmány által egyhangulag indítványozott válaszfelirat, melyben a mostani rendek álláspontja higgadtan s komolyan fenntartatik, egyhangulag elfogadtatott.

— **London,** nov. 2. A hivatalos „Observer“ azt írja, hogy a görögök Alfréd herceget óhajtkák királlyá. A nagyhatalmak ellenvetéseit el lehetne azzal némitani, ha a jóniai szigetek Görögországhoz csatoltatnának; de Alfréd alig fogadandja el a görög királyságot, s ez esetben Napoleon herceg jelöltetnek ki. Korfából is távirják, hogy ott tüntetések voltak Alfréd herceg mellett, az utcákon tolongó nép ezt kiáltozta: „Eljen Alfréd, Görögország királya.“ „Eljen a jóniai szigetek egyesülése Görögországgal.“ A „Times“ egyik levelezője a belga király ifjabbik fiát nevezi trónjelöltül, illetőleg ajánlja; de úgy látszik, hogy ezt saját trónöröklési rendének érdekében sem szeretné a belga uralkodó család.

Gabonaár Kolozsvárt Noveb. 6-án 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 70 kr. Elegybúza 2 frt 50 kr. Rozs 2 frt — kr. Árpa 1 frt 30 kr. Zab 1 frt 10 kr. Török-búza 1 frt 70 kr. Pityóka — frt 85 kr. Marhabús 11 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 7-én: Nemzeti kölcsön 82.70. 5% Metalliques 71.10. Bank-részvény 795. —. Hitel-részvény 224.40. Váltó Londonra 121.90. Ezüst 121.65. Arany 5.81⁵/₁₀.

November 4-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.50. Erdélyi 68.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 948. 1862.

Hirdetmény.

(726) (2—3)

Az ezen intézet egésséges és beteg feyenceinek a jövő 1862³/₄ polgári évbéni élemezése, valamint az őrségnek járuló kenyér szállítása végett a felséges kir. főkörmányszéknek folyó évi october 29-én 24632 sz. alatt kelt rendelete következtében **folyó november hó 20-án reggeli 10 órakor** az intézet hivatalos irodájában szóbeli áresőkentés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók ezennel meghívattak.

Minden vállalkozni kívánó köteles az áresőkentés megkezdése előtt 2000 frt. o. ért. kész pénzben vagy megfelelő belföldi állampapírokkal az áresőkentő bizottmány kezébe bantpénzzel letenni, mely meg nem tartóknak az áresőkentés megkezdése után azonnal vizsgálja fog szolgáltatni, megtartóé pedig a feltételekben kívánt biztosíték letételéig bent fog maradni.

A fennebbi határidőig 2000 fr. o. é. terhelt irások ajánlatok is elfogadtatnak, melyekben a kívánt ár menyynység minden étekrészletnél betűkkel és számbetűkkel tisztán és olvashatóan irandók ki, megjegyezvén, hogy netalan előfordult különbség esetében a betűkkel irt mennyiség fog érvényesnek tekinteni. —

Az ezen vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet hivatalos irodájában közvetlen az áresőkentés megkezdése előtt megtekinthetők.

Az orsz. kir. feyintézet igazgatósága. Szamosújvárt, november 3-án 1862.

Melnár Ferencz,
várnagy.

NEM HIVATALOS.

(727)

Hidetmény.

(1—1)

Mező-Szentgyörgy helységében a falu közepén Kolozsvár, Szamosújvár és M.-Vásárhelyre menő országos utban; — Mező-Domb és Szentpéter mellett a mezőségen; — M.-Vásárhelytől 4, Szász-Régentől pedig 5 órányi távolságra egy 6 öl hosszú 4 öl széles deszka fedél alatti újonan épült jó koresma-ház hozzá tartozó 896 □ öl nagyságu kerttel, koresomárolási joggal együtt, utánna járó 3 hold külső szántóval szabadkézből örökáron eladó.

Bővebben értekezhetni, helyt a 84 szám alatt lakó tulajdonossal, Maros-Vásárhelytől pedig Stefani Sándor kereskedő úrnál a Szentgyörgy-utcában.

(728)

Hirdetés.

(1—2)

Alólírt tisztelettel jelenti a méltóságos uri rendnek és nagyérdemű közönségnek, hogy nála több mint 600 darab oltvány a legnemesebb gyümölcs fajokból — illő áran eladó. — Ezek között 24 féle körtve, 36 féle szilva, 6 féle cseresznye, 8 féle őszibarack, 5 féle aprico vagy nyári barack, 3 legjobb féle veresszőlő, málna sat. találatik. — Ezen kívül ajánlja több éven keresztül jóhírben fennállott jóféle vetemény magvak kereskedését. — Lakása külmonostor-utcában 134-ik számú saját házában.

Kolozsvárt, novemberhó 7-én 1862. **Brassai vagy Kronstädter József.**

(729)

Hirdetmény.

(1—3)

Egy a gazdasággal véggépp felhagyni szándékozó egyénnél találatnak eladók: 2 csüdör erdélyi faj, anyakanczák s esikók, jármás ökrök, fejős és meddő bivalók, egy nyáj egésséges tartani való juh, egy nyáj a legjobb féle serviai mangalicza sertés, gazdasági eszközök, széna, szalma, mindenféle gabona sat.

Ezek felől értekezni lehet tks Szarvadi Pál úrnál Dézsén.

(723)

ELADÓ SZÉNA

(3—3)

Mezőméhesen 200 szekérrel, szükség esetében étető és itató helylyel. Értekezhetni ugyanott, haszonbérliő Simai Márton úrnál.

(724)

TELELTETÉS.

(3—3)

A gróf Bethlen Farkas ur ádamosi udvarában elfogadtatnak teleltetés végett 80 darab 3—6 éves tulokok, párja 60 % havan o. é. forintokért. A teleltetés kezdete november 1-sője, s tart május 1-sőig. Bővebben értekezhetni e tárgyban gazdatiszt **SANDI ISTVÁN**-nal, Ádamoson, ut. posta Dicső-Szentmárton.

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvtárosnál

KOLOZSVÁRT

a következő közkedvességet nyert zeneművek kaphatók:

Bakody Lajos. „Ez a világ a milyen nagy.“ Egressi Bénitől. Zongorára 6-dik mű 80 kr.

Bartay Ede. 30 eredeti magyar zenedarab régi magyar zene szerzőktől. Bihari, Csermák, Lavotta, Rózsavölgyi, Ruzitska sat. Zongorára 3 frt.

Berecz Ede. Csalogánydal. Eredeti ábrándos magyar. Zongorára 60 kr.

Bognár Ignác. 50 eredeti nép és magyardal. (Új folyam.) Ára 2 frt.

Császár György. A Kunok, nagy opera négy felvonásban. Zongorára. 3 füzet. Egy-egy füzet 1 frt. 5 kr.

Csillag Józsi. „Vége a búnak csárdást húznak.“ Zongorára ára 60 kr.

„Nehéz idők járnak!“ Eredeti csárdás zongorára 60 kr.

„Eljen ő! Eredeti csárdás zongorára 60 kr.

Dubecz József Családi-kör-négyes zongorára 60 kr.

Egressi Béni. Klapka induló (névtelen induló) zongorára 36 kr.

„Szózat. Hazádnak rendületlenül. Énekre zongora kísérettel 65 kr.

Ellenbogen Adolf. Bank-bán francia négyes, Erkel Ferencz hasonnevű operájának dalaiból zongorára 60 kr.

Erkel Ferencz. Bank-bán. Eredeti nagy dalmű 3 felvonásban. Zongorára 5 frt.

„Kis kivonat Bank-bánból. Zongorára 1 frt. 50 kr.

„Hunyadi László. Nagy dalmű zongorára 5 frt. 25 kr.

„Hattudal Hunyadi Lászlóból. Zongorára 54 kr.

„Induló. Hunyadi Lászlóból. Zongorára 36 kr.

„Ugyanaz négy kézre 54 kr.

„Hymusz. Zongorára 54 kr.

Füredi Mihály. 100 Magyar népdal. Zongora kísérettel 3 frt.

Hőszly Jakab. Jaj! he fényes csillag ragyog az egen. Népdal Füreditől. Zongorára 60 kr.

Garibaldi induló és nótája. Zongorára ára 60 kr.

Kéler Béla. Tokaji cseppek. Csárdás zongorára 80 kr.

„Üstökös csárdás. Ajánlva Jókai Mór, a magyar üstökösnek. Zongorára 80 kr.

„Dallam négyes magyar népdalok után, zongorára 60 kr.

Konkoly Thege M. Szegény paraszt népies csárdás, zongorára 54 kr.

Kovács Sándor. Petőfi emlék csárdás. Zongorára 60 kr.

Kovaltsik A. Férfi az ajtó előtt. Operette Offenbach J-től. Zongorára 1 frt.

„Orpheus az alvilágban. (Orphée aux enfers.) Dalmű Offenbach-tól. Zongorára 1 frt.

„Denis ur és neje (Mr et Mme Denis.) Operette Offenbach J-től. Zongorára 1 frt.

„Fortunio dala (Chanson de Fortunio) Offenbach-tól. Zongorára 1 frt.

Pongrácz József. Irma csárdás. Zongorára 60 kr.

Reményi Ede. „Repülj fecském“ és „Ezt a kerek erdőt járom én“ magyar népdalok zongorára 1 frt.

Nyírsnyai Gusztáv. Dalárda négyes. Rákoczi Quadrille. Zongorára 60 kr.

Pékáry J. Trovatore francia négyes. Verdi „Trovatore“ ezimű operájából. Zongorára. 63 kr.

Menesdorfer Kálmán. Paulina négyes. Zongorára 54 kr.

Mosonyi Mihály. „Bus az idő, bus vagyok én magam is.“ „Még azt mondja az anyám.“ „Nézz rózsám a szemembe.“ 3 népdal zongorára 80

Müller József. Kossuth induló. Zongorára 80 kr.

„Batthyányi induló. Zongorára 40 kr.

Szélessi Jakab. Csallóközi emlék. Kőrmagyar zongorára 54 kr.

Szénfy Gusztáv. Őt magyar népdal. Zongorára 60 kr.

Szöllősi J. Bácskai csárdás. Zongorára 60 kr.

Sárközy Ferencz. Isteni csárdás zongorára 54 kr.

„Jaj de fáj csárdás zongorára 50 kr.